

GraanGeluk & Landschapsgrond

Geachte voorzitter en Kamer, dank voor uw uitnodiging om een derde keer in een Rondetafelgesprek te mogen spreken over landbouw, landschap én (streek)voedsel. De laatste keer was zes jaar geleden in mijn rol als auteur en onderzoeksjournalist met tafelenoten Jan Willem Erisman en Louise Fresco. Erisman sprak toen, februari 2016, over slechts één onderwerp: stikstof. Ere wie ere toekomt: die stikstof staat op uw agenda. Nu Landschapsgrond nog: herstel van landbouwgronden met een mineralen- en organische stofbalans op regionaal niveau en de teelt van inheemse streekgranen die lokaal worden verwerkt tot brood en bier.

Terra Incognita

Met het kakelverse, onontgonnen woord Landschapsgrond betreden we – hoewel we het over onze bloedeigen bodem hebben – terra incognita. Definitie en kaders ontbreken nog zoals ook het geval was en is met kringlooplandbouw en natuurinclusief boeren. Terwijl juist kaders zo belangrijk zijn. GraanGeluk zou het graag ‘boerencultuurlandschapsgrond’ willen noemen. Want dat is wat Landschapsgrond is: onze oer-agrarische cultuurhistorische identiteit én onze voedselgrond dat tot begin 20e eeuw nog wel een extensief, biodivers en natuurlijk landschap betrof. De Groene Revolutie van (vee)industriële mono-landbouw sloeg door, een te monomane focus op stikstof, nieuwe natuur en klimaatbos doet dat nu ook. GraanGeluk staat een beter alternatief voor: gebiedsgerichte revitalisering van Landschapsgrond waarbij we per regio de veeteelt en akkerbouw weer koppelen met vaste ruige stalmest om onze akkers van organische stof en bodemleven te voorzien. Ons regeneratief agro-ecologische beheer levert niet alleen stikstofreductie en een betere nutriëntenbalans op, maar ook een aantrekkelijker en meer economisch en ecologisch rendabel landschap: een veel gezonder alternatief kortom dan het uitkopen van agrarische bedrijven. Een goede invulling van Landschapsgrond biedt Nederlandse boeren, burgers, bakkers, brouwers en andere boerenstreek-initiatieven wél perspectief. Ook het klimaat (graanteelt legt CO2 vast), biodiversiteit, landschap en onze streekvoedselproductie varen hier beter bij. Als overheid hanteert u vrijwel alleen de stok en dat werkt averechts, slaat alles murw en lam. Landschapsgrond daarentegen is- mits goed opgezet als boerenverdienmodel – wel woest aantrekkelijk. Geen akkers meer afwaarderen en verschrallen tot natuur, maar die akkers juist opwaarderen tot natuurlijk bouwland met een passende beheervergoeding.

Regeneratief

De invulling die GraanGeluk voorstelt, is het inzetten van wat wij sinds 2015 beogen en vanaf 2017 al doen: regeneratief agro-ecologisch, biodivers, gebiedsgericht natuur- en landschapsboerenbeheer met tevens de pastorale inzet van schaapskuddes (heidebegrazing en nabeweiding op akkers) en het produceren van hoogkwalitatieve ecologische streekproducten met lokaal-regionale partners zoals ambachtelijke bakkers en brouwers, molenaars en mouters. Onze streekgranen leveren reeds streekbrood op bij onder meer bakkerij Tom van Otterloo. Ons Gelders GraanGelukbier – gemouten door Vloermouterij Masterveld uit Winterswijk en gebrouwen door Stadsbrouwerij Wageningen – won in 2020 zelfs de gouden medaille als beste speciaalbier onder de 7 procent ter wereld bij de BrusselsBeerChallenge. GraanGeluk is tevens entamerend lid van de lokaal-regionale duurzame voedselproducentenvereniging StreekWaar in Wageningen en omgeving, een hernieuwde florerende korte keten.

Een korte reportage over GraanGeluk was op 23 juli 2021 op EenVandaag te zien (1,5 miljoen kijkers): https://www.npostart.nl/deze-boer-bakker-en-brouwer-vergroten-de-biodiversiteit-door-lokaal-te-produceren/24-07-2021/POMS_AT_16588217

In feite doen wij al vijf jaar wat er in de Europese Farm to Fork en biodiversiteits strategieën wordt bepleit. Het zojuist op 22 april verschenen kritische policy report 44; Regenerative agriculture in Europe van de European Academies Science Advisory Council (EASAC) beschrijft bovenstaande strategieën en bepleit daar bovenop precies dat wat GraanGeluk doet: het revitaliseren van akkerbodems met klimaatrobuuste, inheemse streekgranen, her-inzaai van zeldzame (rode lijst) soorten akkerkruiden en het voeden van het bodemleven met organische stof en nutriënten uit vaste ruige gecomposteerde stalmest.

De mix van dierlijke en plantaardige mest als ‘ons zwarte goud’ doet wonderen op en om onze graanakkers. Met ons agro-ecologische beheer pakken wij de eeuwenoude enkeerdgrond-methode weer op zoals het aanbrengen van een humusrijke, vruchtbare en waterbergende (klimaatadaptieve) teeltlaag. Wij bedrijven een mozaïek van zowel extensieve als (semi)intensieve kwalitatieve humane graanteelt, in balans met bodemvoeding (mest) en omgeving. Exact wat het EASAC rapport 44 voorstelt: extensieve en deels intensieve, regeneratieve landbouw opdat we ook in de toekomst nog vruchtbare, biodiverse akkers, graslanden én voedsel hebben. Kunstmest en gewasbescherming zou volgens dit rapport nog steeds beperkt ingezet kunnen worden; GraanGeluk doet het overigens al vijf jaar zonder. Onze akkerbeheer-methodiek bindt koolstof en stikstof. En gebiedsgewijs stemmen wij akkerbouw en veeteelt qua vaste mest aanbod en vraag op elkaar af. In onze regio’s Binnenveld (Gelderse Vallei) en Veluwezoom hebben wij de stofstromenkringloop in kaart en dat is nood- en broodzaak nu kunstmest duurder wordt en uiteindelijk zal opraken. We hebben dus ook een veestapel nodig om onze lokaal-regionale akkers in een gezonde stikstof- en koolstofkringloop te houden.

Een prachtige reportage over GraanGeluk, agro-ecologie en biodiversiteit (ook Engelstalig ondertiteld) werd gemaakt door Hans en Tilly Scholte (BC1) <https://www.bc1.nl/natuurlandbouw-beter-voor-biodiversiteit/>

Bestaansmodel

Rijksoverheid en provincies kunnen onder de nieuwe vlag van Landschapsgrond Nederland weer gezond maken en dat lijkt ons een beter plan dan ons in de verdomhoek te houden. Steun de vele boeren die de transitie omarmen met 'een droge boterham' in de vorm van langjarige betaalde eco-systeemdiensten, dan zorgen wij met onze graan- en streekvoedselproductie voor het 'beleg.' GraanGeluk spreekt in plaats van verdienmodel over een 'bestaansmodel' voor biologische en agro-ecologische boeren en de lokaal-regionale partners (commons) in hun (voedsel)landschap. Ook het nieuwe EASAC-rapport 44 bepleit het ondersteunen van boerencoöperaties en gebiedspartners. Landschapsgrond betreft minstens 500.000 tot 900.000 Nederlandse hectares aan te revitaliseren bossen, heide- en boerencultuurlandschap waar de rigide scheidslijn tussen natuur en landbouw weg moet zodat er zowel natuur-inclusieve landbouw als 'boeren inclusieve natuur' ontstaat met gezonde, vruchtbare (voedsel) bossen en gras- en akkerlanden voor streekvoedselproductie. Deze revitalisering zal bij een volledige uitrol mogelijk een budget van zo'n twee a drie miljard euro per jaar betreffen aan bestaande en nieuwe heide- grasland -en akkergrond eco-systeemdienstvergoedingen. Ook aan de burger/consument mag gevraagd worden mee te betalen aan een levendig landschap en gezond streekvoedsel. Wij stellen voor om in ieder geval in de meest landschappelijke provincies te starten met minstens vijf jaar durende experimentele en goed gemonitorde pilotprojecten zoals GraanGeluk om de transitie én stikstofreductie met een voor iedereen verleidelijk en rendabel gebiedsgericht model te bespoedigen.

Herman Wijffels over de strijd van GraanGeluk en de (uiteindelijk verloren) akker in Bennekom: <https://m.youtube.com/watch?v=kgLPLEI1vMI&feature=youtu.be>

Over de spreker:

In 2016 en 2015 nam Van Silfhout deel aan Rondetafelgesprekken naar aanleiding van zijn boek Uitgebeend, hoe veilig is ons voedsel? nog dat handelde over de teloorgegane Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) en dierziektes, zoönoses en onze landbouw en voedselkwaliteit. Na Uitgebeend (maart 2014) publiceerde hij De Ontsporing, het fiasco Fyra (december 2014). Beide boeken haalden de landelijke media, maar maakten ook duidelijk dat we van incident naar incident hobbelen, iets dat hij eerder al bij Zembra (2001-2008) en KRO Reporter (2008-2010) meemaakte. Onze Maatschappij kampt met een systeemcrach: een sociale, economische, maatschappelijke én ecologische ontsporing. Van Silfhout gooide het roer om en richtte in 2015 een herdersgilde (Vereniging en Stichting) op om zich vervolgens (2017) als natuur- en landschapsboer samen met lokale boeren, loonwerkers en diverse wetenschappelijke experts en betrokkenen te storten op streekgranenteelt en het herorganiseren van de lokaal-regionale commons en streekvoedselproductie op en om de Gelderse Veluwezoom. Iets waar ook het bodemleven, insecten, bijen, bestuivers, vlinders, akkervogels en groot en klein wild blij van worden. GraanGeluk wordt zowel vanuit gemeentes (Wageningen, Renkum en Arnhem) als de Provincie Gelderland en het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedsel gesteund en teelt inmiddels op zo'n 32 hectare met diverse streekgranen zoals Veluws Kruiprogge, Grijs Brabants Zandboekweit, Aalter Troshaver, Zwarte en Rode Emmer, Zomergerst, Spelt en Eenkoorn. De streekproducten als brood, bier, havermout, bierschapekaas, bier-mosterd, Parelgort en Gelders Gort van vinden gretig aftrek in de regio Arnhem-Renkum-Ede-Wageningen-Rhenen.

